

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa G. L.

przeciwko Młodzieżowemu Domowi Kultury [...]

o zawarcie przyrzeczonej umowy o pracę, zadośćuczynienie, odszkodowanie i ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 maja 2010 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 13 listopada 2009 r.,

1. oddała zażalenie;

2. przyznaje adwokatowi W. H. od Skarbu Państwa kwotę 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych, zwiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 13 listopada 2009 r. odrzucił skargę powódki G. L. o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Okręgowego z dnia 22 stycznia 2008 r.

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że wspomnianym wyrokiem z dnia 22 stycznia 2008 r. Sąd Okręgowy VI Wydział Pracy zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego – Sądu Pracy, oddalający powództwo, jedynie w zakresie kosztów postępowania. W dniu 9 listopada 2009 r. do Sądu Okręgowego wpłynęła, przesłana przez Sąd Najwyższy zgodnie z właściwością, skarga powódki o stwierdzenie niezgodności z prawem powyższego wyroku, sporządzona i podpisana przez nią osobiście. Tymczasem w myśl art. 87¹ §1 i 2 k.p.c. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokata lub radcę prawnego. Zasada ta nie znajduje zastosowania wyłącznie w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, a nadto gdy stroną, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat lub radca prawny bądź radca Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Przewidziany cytowanym przepisem przymus zastępstwa adwokacko – radcowskiego pozbawia strony zdolności postulacyjnej, a skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sporządzona a naruszeniem art. 87¹ k.p.c. podlega odrzuceniu przez sąd drugiej instancji z mocy art. 424⁶ § 3 k.p.c. Skoro zatem skarżąca nie wykazała, że należy do kręgu osób zwolnionych z przymusowego zastępstwa przez adwokata lub radcę prawnego, a wniesiona skarga została podpisana przez nią osobiście, należało uznać skargę za niedopuszczalną i postanowić o jej odrzuceniu.

Powyższe postanowienie zostało zaskarżone zażaleniem powódki wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do złożenia tegoż środka odwoławczego. Żaląca się zarzuciła zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 398⁶ § 2 k.p.c. oraz art. 130 § 1 k.p.c. w związku z art. 424⁶ § 3 k.p.c. w związku z art. 87¹ § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że skarga o stwierdzenie niezgodności z

prawem wyroku Sądu Okręgowego z dnia 22 stycznia 2008 r. podlega odrzuceniu bez wzywania skarżącej do uzupełnienia braków formalnych. Żaląca się wniosła o zwrócenie się przez Sąd Okręgowy w trybie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału Konstytucyjnego z następującym zapytaniem prawnym: czy art. 424⁶ § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 269 ze zm.) w zakresie, w jakim nakazuje odrzucić skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku, która nie została sporządzona przez adwokata lub radcę prawnego bez wzywania do usunięcia braków formalnych, jest zgodny z art. 45 ust.1, art. 77 ust. 2, art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 i art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Nadto wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia przez Sąd Okręgowy i rozpoznanie sprawy na nowo lub przekazanie zażalenia do rozpoznania Sądowi Najwyższemu z wnioskiem o uchylenie postanowienia i skierowanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.

Zdaniem żalącej się rygoryzm przewidziany przez ustawodawcę, polegający na zastosowaniu skutków określonych w art. 424⁶ § 3 k.p.c. w postaci odrzucenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sporządzonej przez stronę niekorzystającą z zastępstwa adwokackiego lub radcowskiego, bez uprzedniego wezwania do uzupełnienia braków formalnych, zamyka stronie drogę sądową i pozbawia możliwości dochodzenia swoich praw przed sądem. Tym samym regulacja ta jest niezgodna z wyrażoną w art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji zasadą prawa obywateli do sądu. Nadto w uchwale z dnia 20 czerwca 2006r., II BUZ 1/06, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że sąd, do którego została wniesiona skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, może ją odrzucić na podstawie art. 424⁶ § 3 k.p.c. tylko wówczas, gdy nie została opłacona lub w określonym terminie nie usunięto jej braków formalnych, o jakich mowa w art. 424⁶ § 2 k.p.c.; odrzucenie skargi z innych przyczyn jest zastrzeżone do wyłącznej kompetencji Sądu Najwyższego (art. 424⁸ k.p.c.). Uchwała ta zachowała aktualność także po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398) oraz ustawą zmieniającą z dnia 9

maja 2007 r. (Dz. U. Nr 121, poz. 831). Tym samym Sąd Okręgowy nie był kompetentny do odrzucenia skargi powódki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie ma uzasadnionych podstaw.

Analizę prawidłowości zaskarżonego postanowienia rozpocząć wypada od przypomnienia, że zgodnie z art. 87¹ § 1 k.p.c. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych. Zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, a podejmowanych przed sądem niższej instancji. W myśl art. 87¹ § 2 k.p.c. powyższego przepisu nie stosuje się w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie adwokata lub radcę prawnego oraz gdy stroną, jej organem, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także gdy stroną, jej organem lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat, radca prawny lub radca prawny Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Wynikające z §1 omawianego artykułu ograniczenie zdolności postulacyjnej stron w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, w tym – w odniesieniu do czynności procesowych, które wymagają uprzedniego podjęcia działań przed sądem niższej instancji, oznacza, iż środek zaskarżenia może sporządzić i wnieść do Sądu Najwyższego tylko pełnomocnik procesowy strony, będący adwokatem lub radcą prawnym, natomiast nie może tego uczynić sama strona, chyba że jest jedną z osób wymienionych w art. 87¹ § 2 k.p.c. Przyczyny niewniesienia środka zaskarżenia przez nieuprawniony podmiot są, z punktu widzenia jego dopuszczalności, obojętne (postanowienie Sądu Najwyższego a dnia 17 listopada 2005 r., IV CZ 124/05, LEX nr 186713). Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji należy do pism procesowych obwarowanych szczególnymi wymaganiami (art. 424⁵ k.p.c.), gdyż inicjuje postępowanie przed Sądem Najwyższym. Powinna zatem zostać sporządzona i wniesiona przez adwokata lub radcę prawnego, jeśli strona nie posiada kwalifikacji przewidzianych w ostatnim z cytowanych przepisów. Skutek

związany z niezachowaniem tego wymagania został określony w art. 424⁶ § 3 k.p.c., bez możliwości uzupełnienia braku. Nie spełnia też ustawowego wymagania związanego z przymusem adwokacko – radcowskim „poparcie” przez profesjonalnego pełnomocnika, ustanowionego z urzędu, dla skargi wcześniej wniesionej przez stronę nieuprawnioną do dokonania tego osobiście (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2006 r., I BU 2/06, LEX nr 489027 i z dnia 20 stycznia 2009 r., II CZ 89/08, LEX nr 527186).

W rozpoznawanej sprawie skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sporządziła i wniosła osobiście G. L., a nie ustanowiony przez nią lub dla niej pełnomocnik w osobie adwokata bądź radcy prawnego. Jednocześnie z akt sprawy wynika, że wnosząca skargę nie należy do kręgu podmiotów, o których mowa w art. 87¹ § 2 k.p.c. Skarga wniesiona bez zachowania wymagania przewidzianego w art. 87¹ § 1 k.p.c. jest zaś niedopuszczalna i jako taka podlega odrzuceniu z mocy art. 424⁶ § 3 k.p.c.

Odnosząc się do zawartego w zażaleniu zarzutu niezgodność art. 424⁶ § 3 k.p.c. z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 i art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a nadto art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności warto przytoczyć pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z dnia 10 września 1998r., III CZ 114/98 (OSNC 1999, nr 2, poz. 42), w świetle którego jeżeli strona korzysta nieprawidłowo z przysługującego jej prawa do zaskarżenia orzeczenia sądowego i w związku z tym spotyka się z zasadnym odrzuceniem wniesionego przez nią środka, to nie może skutecznie odwoływać się do art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ani do art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. w celu wykazania, że została pozbawiona możliwości sprawiedliwego rozpatrzenia jej sprawy przez sąd wyższej instancji.

Nie ma również racji żaląca się sugerując brak kompetencji Sądu drugiej instancji do odrzucenia wniesionej przez nią skargi na niezgodność z prawem prawomocnego wyroku.

Aktualne jest stanowisko, jakie zajął Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 17 czerwca 2005r., III CZ 49/05 (OSNC 2005, nr 10, poz. 180) oraz z dnia 20

czerwca 2006r., II BZP 1/06 (OSNP 2007, nr 11-12, poz. 161), zgodnie z którym sąd drugiej instancji może na podstawie art. 424⁶ § 3 k.p.c. odrzucić skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacjach opisanych hipotezą zawartej w tym przepisie normy prawnej, zaś w razie zaistnienia innych przesłanek niedopuszczalności skargi właściwym do jej odrzucenia jest Sąd Najwyższy stosownie do art. 424⁸ § 1 k.p.c. Rzecz w tym, iż przepis art. 424⁶ § 3 k.p.c. został w istotny sposób zmieniony. W swoim pierwotnym brzmieniu przewidywał bowiem odrzucenie przez sąd drugiej instancji skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jedynie w przypadku nieuzupełnienia przez stronę w terminie braków tegoż środka zaskarżenia. Na podstawie art. 126 pkt 22 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398) nadano - począwszy od dnia 2 marca 2006r. - nową redakcję cytowanemu przepisowi, rozszerzając zakres kognicji sądu drugiej instancji odnośnie do odrzucenia skargi także na przypadki jej nieopłacenia, zaś art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 9 maja 2007r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 121, poz. 831) dokonano, z mocą obowiązującą od dnia 7 października 2007 r., kolejnej nowelizacji przepisu poprzez objęcie omawianym uprawnieniem sądu sytuacje, gdy skarga została wniesiona z naruszeniem wymagania art. 87¹ § 1 k.p.c. Odrzucenie przez Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wniesionej przez G. L. skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku nastąpiło zatem w ramach kompetencji przysługujących temu Sądowi w myśl powołanych wyżej przepisów.

Wobec prawidłowości zaskarżonego postanowienia Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁴ w związku z art. 424¹² i art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł o oddaleniu zażalenia. O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym rozstrzygnięto stosownie do § 19 pkt 1 w związku z § 13 ust. 2 pkt 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 oraz § 6 pkt 5, a nadto § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).